

Cap a una societat sense diners en efectiu?

Un debat de taula redona sobre la desaparició progressiva de l'efectiu: avanç cap a més transparència i eficiència o risc d'exclusió i pèrdua de privacitat?

1. Guia del professor (moció, cronograma i argumentari)
2. Full d'avaluació
3. Targetes de postura (retallables)
4. Fitxa de preparació de l'alumne (fotocopiar)

Cap a una societat sense diners en efectiu?

Hauríem d'avançar cap a una societat sense diners en efectiu.

FORMAT

mesa-redonda

DURADA

50-55 min

AGRUPAMENT

Grups de 4-6 participants + moderació

Objectius

- Identificar les funcions dels diners i els distints mitjans de pagament disponibles.
- Avaluar els arguments sobre eficiència, seguretat i exclusió social lligats a l'eliminació de l'efectiu.
- Reconèixer que una decisió de política econòmica pot tindre guanyadors i perdedors distints segons el grup social.

Conceptes clau: diners en efectiu · mitjans de pagament digitals · economia submergida · privacitat financera · exclusió digital · traçabilitat · euro digital

Encaix curricular

- **Eco 1BACH · U10** — Sistema financer, diners i banca — cobrix els mitjans de pagament, el sistema bancari i el paper del BCE, marc teòric essencial del debat.
- **Taller 3ESO · U4** — Els diners i els mitjans de pagament — introduïx els distints tipus de pagament (efectiu, targeta, Bizum, etc.) amb nivell accessible per a 3r d'ESO.
- **Eco 4ESO · U7** — Diners, pressupost i finançament — aborda la gestió dels diners personals i els instruments financers bàsics, punt de suport per al debat.

Competències clau: CCL · CPSAA · CC · CD

De què va

Suècia és un dels països on menys s'usa l'efectiu del món: en molts comerços ja no s'accepta, i les transferències mòbils són la norma. En l'altre extrem, Alemanya manté una cultura de pagament en metàl·lic especialment arrelada. Espanya està en un punt intermedi, amb una adopció ràpida del pagament amb targeta i dispositiu mòbil, però amb l'efectiu encara present en mercats, xicotets negocis i entre la població major. El Banc Central Europeu ja estudia l'euro digital. Cap a on hauríem d'anar? Este debat examina els arguments a favor i en contra d'avançar cap a una societat sense efectiu.

Argumentari

A FAVOR D'ELIMINAR L'EFECTIU

- **Més comoditat i seguretat en les transaccions quotidianes.** Els pagaments digitals són immediats, no requereixen canvi, queden registrats automàticament i no es poden perdre ni robar

com els bitllets físics. Per als negocis, reduïxen el temps de gestió de caixa i els riscos associats al transport d'efectiu.

- **Reduïx el frau fiscal i l'economia submergida.** L'efectiu és el mitjà preferit per a transaccions opaques, precisament perquè no deixa rastre. La digitalització dels pagaments genera una traçabilitat que dificulta l'evasió fiscal i els pagaments en negre. Alguns estudis estimen que l'economia submergida representa una fracció significativa del PIB a Espanya, part de la qual es sosté sobre l'efectiu.
- **Més traçabilitat per a la política econòmica i la lluita contra el blanqueig.** Els bancs centrals i els organismes antiblanqueig tenen més capacitat de detectar moviments irregulars quan els fluxos són digitals. Això millora la capacitat de l'Estat per a fer complir la llei sense necessitat d'inspeccions massives.
- **L'efectiu té costos ocults elevats.** Encunyar monedes, imprimir bitllets, transportar-los amb seguretat, mantindre caixers automàtics i gestionar l'efectiu en els comerços suposa una despesa real per a la societat. Els pagaments digitals tenen un cost per transacció inferior una vegada que la infraestructura està establida.

EN CONTRA D'ELIMINAR L'EFECTIU

- **Exclou les persones majors i qui té menys accés a la tecnologia.** Una part important de la població — persones majors, persones sense compte bancari, persones amb menor competència digital — depén de l'efectiu per a la seua vida quotidiana. Eliminar l'efectiu sense garantir que estes persones puguen participar en el sistema de pagaments equival a excloure-les de l'economia formal.
- **Amenaça la privacitat financera dels ciutadans.** L'efectiu permet transaccions anònimes legals: pagar en un mercat, donar diners a un familiar, comprar sense deixar rastre en el banc. La digitalització completa crea un registre de tots els moviments econòmics d'una persona, accessible a empreses i administracions, la qual cosa planteja riscos reals de vigilància i ús indegut de dades.
- **Dependència tecnològica i fragilitat del sistema.** Un sistema de pagaments totalment digital és vulnerable a apagades elèctriques, fallades de telecomunicacions, ciberatacs i problemes tècnics de les entitats financeres. L'efectiu funciona sense xarxa i sense bateria; la seua existència com a suport dona resiliència al sistema de pagaments en situacions d'emergència.
- **El problema és el frau, no l'efectiu en si.** Combatre l'evasió fiscal i el blanqueig requerix millors sistemes de control i inspecció, no eliminar un mitjà de pagament legítim que usen milions de persones honestament. Castigar l'efectiu penalitza qui l'usa de forma lícita sense resoldre el problema de fons.

Com es desenvolupa

0 Preparació en grups 12 min

Cada grup rep la seua postura, prepara 3 arguments amb un exemple concret i anticipa les objeccions del grup rival.

0 Exposició inicial 8 min

Un portaveu per postura presenta la posició (4 min cada un), sense interrupcions.

0

Ronda de preguntes creuades 10 min

Cada grup dirigix una pregunta concreta al rival. Es valora la precisió de la pregunta i la solidesa de la resposta.

0

Torn obert de taula redona 10 min

Participants sense postura assignada poden intervindre amb preguntes o matisos. El moderador gestiona els torns.

0

Tancament de postures 6 min

Cada grup resumix en 2 minuts el seu argument més sòlid, incorporant el que ha après en el debat.

0

Debrief del profe 8 min

Es distingix entre el debat tècnic (cost, eficiència) i el debat de valors (privacitat, inclusió). S'introduïx el projecte de l'euro digital del BCE com a cas real.

Cap a una societat sense diners en efectiu?

Grup / alumne: _____

Data: _____

CRITERI	1 INICI	2 EN PROCÉS	3 BÉ	4 EXCEL · LENT
Qualitat dels arguments Els arguments són pertinents, clars i connecten amb conceptes sobre mitjans de pagament, inclusió i privacitat. CC	☐	☐	☐	☐
Ús d'evidències Recolza les afirmacions amb dades, exemples de països o situacions reals, sense inventar xifres. CPSAA	☐	☐	☐	☐
Capacitat de refutació Respon als arguments de l'altre grup en compte de repetir els propis. CC	☐	☐	☐	☐
Expressió oral i torns S'expressa amb claredat, respecta els temps i el torn de paraula. CCL	☐	☐	☐	☐

Observacions:

Repartiment de postures

Hauríem d'avançar cap a una societat sense diners en efectiu.

DEFENSEU ESTA POSTURA

A favor d'eliminar l'efectiu

La digitalització dels pagaments reduïx el frau i l'economia submergida, millora la traçabilitat i fa les transaccions més còmodes i segures.

✂ retalla per aquí

DEFENSEU ESTA POSTURA

En contra d'eliminar l'efectiu

Eliminar l'efectiu exclou les persones majors i vulnerables, amenaça la privacitat i crea una dependència tecnològica fràgil.

✂ retalla per aquí

EQUIP DE MODERACIÓ

Moderació i observació

Doneu i lleueu torns, controleu els temps de cada fase i anoteu quins arguments queden sense resposta. No defenseu cap postura: la vostra tasca és que el debat siga net i ordenat.

✂ retalla per aquí

Preparo la meua postura

Moció: *Hauríem d'avançar cap a una societat sense diners en efectiu.*

La meua postura _____

Els meus 3 arguments (amb una evidència o exemple concret en cadascun):

1. Argument _____

Evidència _____

2. Argument _____

Evidència _____

3. Argument _____

Evidència _____

Una pregunta que li faré al grup rival:

Un argument de l'altre grup que hauré de refutar:

Notes durant el debat:

